

POWIATOWE CENTRUM
POMOCY RODZINIE
W ŁOMŻY

Realizator Projektu

BIULETYN INFORMACYJNY "Razem ku samodzielności"

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY

NR 4 (4) 2009 r.

grudzień 2009 r.

KAŻDY
z nas czeka na
Świętego
MIKOŁAJA

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

POWIATOWE CENTRUM
POMOCY RODZINIE
W ŁOMŻY

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

„Razem ku samodzielności – Integracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym”
Projekt systemowy współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

SPIS TREŚCI

Życzenia od Starosty Łomżyńskiego - Krzysztofa Kozickiego	3
Konferencja podsumowująca Projekt „Razem ku samodzielności”	4
Życzenia od Dyrektora PCPR w Łomży - Edwarda Jaroty	6
To takie szlachetne - Mirosława Kątna	7
„Razem ku samodzielności ...”	8
Profesjonalny PCPR - słowo od Prezesa Instytutu Szkoleń i Analiz Gospodarczych	11
Rola i znaczenie zabawy w procesie rozwoju dzieci - Justyna Kaczyńska	12
Grupa Wsparcia - spotkanie podsumowujące	13
Konferencja poświęcona „Aktywizacji zawodowej usamodzielniających się wychowanków”	14
Dzieci niepełnosprawne i ich opiekunowie na szkoleniu w Mrągowie	15
Dziecko zaniedbane - Małgorzata Szulik	17
Sztuka osób niepełnosprawnych - WTZ w Marianowie	18

*„Podnieś rękę, Boże Dziecię,
Błogosław Ojczyznę miłą,
W dobrych radach, w dobrym bycie
Wspieraj jej siłę, swą siłą”*

*Prószy śnieg, w przestrzeni słyhać dźwięki kolęd,
wokół coraz więcej kolorowych świateł,
pięknie „ubranych” choinek –
to niewątpliwie zewnętrzne przejawy nadchodzących
Świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku.*

*Z tej okazji Zarządowi i Radzie Powiatu,
pracownikom urzędu administracji państwowej
i samorządowej, instytucjom i osobom współpracującym
ze Starostwem Powiatowym w Łomży,
swoim współpracownikom oraz wszystkim mieszkańcom
powiatu łomżyńskiego wytrwałości w dążeniu
do wyznaczonych celów, mocy Ducha Świętego,
który pomoże siać w sercach i umysłach ziarna pokoju
i miłości, wielu darów Bożych
od nowonarodzonego Chrystusa*

życzy

Starosta Łomżyński

*Krzysztof
Kozicki*

Konferencja podsumowująca Projekt „Razem ku samodzielności”

W dniu 15 grudnia 2009 r. w sali konferencyjnej Starostwa Powiatowego w Łomży odbyła się konferencja podsumowująca projekt systemowy pn. „Razem ku samodzielności – Integracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym” współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Organizatorem konferencji było Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży realizujące ten Projekt. Dyrektor PCPR w Łomży Edward Jarota,

przywitał zaproszonych gości, przedstawił program spotkania oraz poprowadził konferencję.

W sali starostwa powiatowego w Łomży zebrało się ponad sto dwadzieścia osób zainteresowanych problematyką konferencji.

Wśród przybyłych gości byli m.in.: Mirosława Kątna – Przewodnicząca Komitetu Ochrony Praw Dziecka w Warszawie, Starosta Łomżyński – Krzysztof Kozicki, prof. dr hab. An-

toni Jakubczak - prorektor Państwowej Wyższej Szkoły Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży, prezes Instytutu Szkoleń i Analiz Gospodarczych w Warszawie – Andrzej Grodzki, dyrektor Powiatowego Urzędu Pracy w Łomży – Mieczysław Bieniek, dyrektor PCPR w Wysokiem Mazowieckiem, a także kierownicy i pracownicy ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu łomżyńskiego, przedstawiciele organizacji pozarządowych,

W konferencji uczestniczyli beneficjenci projektu – tzn. osoby niepełnosprawne z Warsztatów Terapii Zajęciowej w Marianowie i Łomży oraz Powiatowego Ośrodka Wsparcia w Kownatach, wychowankowie rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz uczestnicy grupy wsparcia, tj. rodzice wychowujący dzieci niepełnosprawne.

Jako pierwszy zabrał głos Starosta Łomżyński – Krzysztof Kozicki, który

w swoim wystąpieniu min. nawiązał do nazwy Projektu, podkreślając znaczenie sformułowania „Razem ku samodzielności” i jaką ono ma wagę w trakcie realizacji projektu. Podejście takie zakłada bowiem ścisłą współpracę wszystkich realizatorów projektu, co z kolei przyczynia się do osiągnięcia zamierzonych celów.

W trakcie konferencji przedstawiona została - przez Izabellę Grochowską kierownika projektu - pre-

zentacja multimedialna, w której zaprezentowano działania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży i Partnerów Projektu tj. Zarządu Okręgowego PKPS w Łomży i Stowarzyszenia „Rodzice Dzieciom Troski Specjalnej” w Marianowie.

- *Nie ma trudnych dzieci, są trudni dorośli. Każde dziecko rodzi się różnolotnie i ciekawe świata, a my je psujemy: my rodzice, nauczyciele i media* – stwierdziła Mirosława Kątna, przewodnicząca Komitetu Ochrony Praw Dziecka, prelegentka konferencji podsumowującej projekt „Razem ku samodzielności – integracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym”. - *Dziecko nie jest przedmio-*

tem, nie jest własnością i nie „staje się” człowiekiem. Dziecko jest człowiekiem! Wystąpienie to wywarło duże wrażenie na uczestników konferencji

Andrzej Grodzki, prezes Instytutu Szkoleń i Analiz Gospodarczych w Warszawie przedstawił prezentację oraz omówił efekty warsztatów zorganizowanych dla Grupy Wsparcia w Mrągowie.

Prof. dr hab. Antoni Jakubczak z Państwowej Wyższej Szkoły Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży przedstawił doświadczenia Aka-

demii Podlaskiej w Siedlcach w pomocy studentom niepełnosprawnym. Oświadczył, że spotkanie w starostwie zmobilizuje PWSliP do działań na

rzecz poprawy sytuacji osób niepełnosprawnych podejmujących naukę.

W konferencji uczestniczył również ks. Andrzej Borkowski, dyrektor domu pomocy społecznej w Tykocinie, który pobłogosławił oplatki, jakimi na zakończenie konferencji podzielili się uczestnicy projektu. Miłą

atmosferę zbliżających się świąt stworzyła śpiewająca kolędy grupa wokalna Warsztatów Terapii Zajęciowej z Marianowa.

Edward Jarota
Dyrektor Powiatowego Centrum
Pomocy Rodzinie w Łomży

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie od dnia 1 lipca 2008 roku realizuje projekt pn. „Razem ku samodzielności – Integracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym” kierowany do wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz osób niepełnosprawnych.

W procesie jego realizacji ściśle współpracowaliśmy z partnerami projektu tj. Stowarzyszeniem „Rodzice Dzieciom Troski Specjalnej” w Marianowie oraz Zarządem Okręgowym Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej w Łomży.

Wspomniany projekt znalazł również wsparcie pośród wielu instytucji: Starostwie Powiatowym, Podlaskim Urzędzie Marszałkowskim,

Instytucie Szkoleń i Analiz Gospodarczych w Warszawie, Powiatowym Urzędzie Pracy w Łomży, Ośrodkach Pomocy Społecznej z terenu powiatu łomżyńskiego oraz w różnych organizacjach społecznych.

Za tę owocną współpracę, okazywaną życzliwość, pomoc – wszystkim pragnę serdecznie podziękować.

Dziękuję również beneficjentom projektu za to, że zdecydowali się w nim uczestniczyć, byli jego podmiotem, za ich wytrwałość, cierpliwość, aktywny udział w zajęciach. Cieszy mnie osobiście to, że mogliśmy Wam pomóc. Głęboko wierzę, że wiedza i umiejętności nabyte w procesie realizacji projektu dały Wam wzrost poczucia własnej wartości, przyczyniły się do tego, że teraz bardziej niż kiedykolwiek wcześniej własnymi siłami będziecie mogli poszerzać sobie zakres samodzielności we wszystkich sferach otaczającej Was przestrzeni życia społecznego, poprawić jego jakość.

Korzystając z możliwości jakie daje nam Biuletyn Informacyjny pragnę z okazji Świąt Bożego Narodzenia i nadchodzącego Nowego 2010 Roku Panu Staroście Krzysztofowi Kozickiemu, pracownikom Urzędu Marszałkowskiego, swoim współpracownikom z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, wszystkim innym wyżej wymienionym osobom i instytucjom współpracującym z PCPR również w realizacji projektu „Razem ku samodzielności...”, jego beneficjentom i ich opiekunom, a także wszystkim czytelnikom niniejszego pisma życzyć dużo zdrowia, radości, spokoju, spełnienia najpiękniejszych marzeń, satysfakcji z osiągnięć w pracy zawodowej i wszelkiej pomyślności w życiu osobistym i rodzinnym

życzy Edward Jarota

Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie

To takie szlachetne

Nie bądź obojętny

Psycholog sądowy, Przewodnicząca Komitetu Ochrony Praw Dziecka, członek wielu organizacji krajowych i zagranicznych zajmujących się ochroną praw osób pokrzywdzonych, ekspert i komentator w mediach w zakresie spraw dotyczących patologii w rodzinie i różnych form przemocy wobec dzieci.

(...) Zbliżały się święta Bożego Narodzenia. Oczywiście ci państwo chcieli, aby spędziła je z nimi. Ale dziewczynka nie chciała. (...) Ci państwo nie rozumieli. Stwierdzili, że dziewczynka jest niewdzięczna. A oni okazali jej tyle serca. Nie chciała, jej wybór. No właśnie! (...)

Na początku lat 90-tych pojawiła się moda zabierania dzieci z domu dziecka na niedzielę i święta. Zyskała powszechną akceptację. To takie szlachetne dać nieborakom z bidula choćby namiastkę domu, pokazać normalną rodzinę, wyprawić urodziny, zorganizować komunię, dać prezent i dobre słowo.

W gruncie rzeczy takie zabieranie dzieci na szczególną okazję czyni wiele złego. Bo nadużywa się uczuć dziecięcych tylko dla własnej satysfakcji. Żeby, jak się myje zęby, można było popatrzeć na siebie i powiedzieć: Jaki ty jesteś dobry. Taki jesteś zajęty, a mimo tego opiekujesz się cudzymi dziećmi. I co? I ego podbudowane. Tak naprawdę dzieci nie liczą się. Są tylko narzędziem. Przekonałam się o tym wielokrotnie. Przekonałam się również, że te nieboraki dokładnie wiedzą, o co chodzi szlachetnym dorosłym. I że niektóre z nich potrafią dać im nauczkę.

W swoim krótkim życiu Marcin i Andrzejka przeżyły horror. Bicie, głód i poniewierka były ich chlebem codziennym. Do pogotowia opiekuńczego zostały przywiezione po interwencji sąsiadów, którzy nie mogli już znieść płaczu zza ściany zamkniętych na klucz dzieci. Rodzeństwo w stanie skrajnego wyczerpania zawieziono do pogotowia opiekuńczego, sąd umieścił je w domu dziecka. Niestety nie pozbawił matki praw rodzicielskich. Postanowił widać reedukować ją przy pomocy dzieci. Ta jednak w ciągu roku odwiedziła je raz. Twierdziła, że nie może zabrać ich do domu, bo nie ma warunków. W tym czasie ojciec maluchów odbywał kilkuletni wyrok więzienia.

Po jakimś czasie Andrzejka zainteresowało się bezdzietne, dobrze sytuowane

małżeństwo. Zaproсили ją do siebie. Wcześniej przygotowali dla niej pokój pełen zabawek. Wizyty powtarzały się, ale Andrzejka nie wracała z nich zachwycona, chociaż nowi opiekunowie robili wszystko, by pozyskać jej względy. Ani śliczny kotek, ani rasowy piesek nie przyciągały jej do nich.

Zbliżały się święta Bożego Narodzenia. Oczywiście ci państwo chcieli, aby spędziła je z nimi. Ale dziewczynka nie chciała. Zdziwieni pytali dlaczego. Odpowiedziała im dyrektorka domu dziecka:

- Andrzejka ma brata, z którym jest bardzo związana.

- My o tym wiemy. Ale Marcin jest alergikiem, jest na lekach. A u nas jest pies i kot. Nie możemy narażać dziecka na chorobę - tłumaczyli.

- To niech Andrzejka zdecyduje. Ale porozmawiajcie z Marcinem - powiedziała dyrektorka.

- Ci państwo przywieźli masę prezentów dla chłopca.

- My też byśmy cię chętnie zaprosili do nas, ale nie chcemy narażać cię na zastrzyki i inhalacje - Marcin kiwał głową ze zrozumieniem.

- To ja tutaj zostanę. Andrzejka opowie mi potem, jak było (Andrzejka była przy tej rozmowie).

- Zostanę z bratem. Bardzo dobrze mi było u was ciociu i wujku. Ale brata mam na całe życie, a was mogę mieć tylko na chwilę.

Ci państwo nie rozumieli. Stwierdzili, że dziewczynka jest niewdzięczna. A oni okazali jej tyle serca. Nie chciała, jej wybór. No właśnie!

Mirosława Kątna
trener Instytutu Szkoleń i Analiz
Gospodarczych

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

„RAZEM KU SAMODZIELNOŚCI

Integracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym”

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży od 1 stycznia 2009 r. kontynuuje realizację projektu systemowego „Razem ku samodzielności – Integracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, który rozpoczął się 1 lipca 2008 roku.

Projekt jest realizowany w ramach Priorytetu VII: Promocja integracji społecznej Działania 7.1: Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji Poddziałania 7.1.2: Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez powiatowe centra pomocy rodzinie.

W roku 2009 budżet projektu wynosi

603 789,52 zł

z czego 298 200,00 zł

**przeznaczone jest na
aktywną integrację.**

Partnerami Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży w realizacji projektu są: Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Okręgowy w Łomży oraz Stowarzyszenie Rodzice Dzieciom Troski Specjalnej.

W roku 2008 wykorzystaliśmy

229 760, 49 zł.

Budżet Projektu w latach 2008 -2009

wyniósł łącznie 833 550,01 zł

Celem nadrzędnym projektu jest zwiększenie potencjału społeczno-zawodowego osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz usamodzielniających się wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-

wychowawczych, a także wsparcie integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych przy zastosowaniu aktywnych form integracji.

Osiągnięcie powyższego celu jest możliwe poprzez realizację celów głównych:

- upowszechnianie aktywnej integracji i pracy socjalnej w regionie,
- rozwój form aktywnej integracji poprzez kontrakty socjalne oraz indywidualne programy usamodzielnienia, w których zastosowano instrumenty aktywnej integracji obejmujące aktywizację: zawodową, edukacyjną, zdrowotną i społeczną.

Cele główne zaś będą uzyskane przez zrealizowanie celów szczegółowych:

- przygotowanie osób objętych wsparciem do aktywnego poruszania się na rynku pracy,
- zwiększenie motywacji do działania i zaufania we własne siły,
- zwiększenie zdolności komunikacyjnych uczestników,
- zdobycie umiejętności zwiększających atrakcyjność uczestników na rynku pracy,

W bieżącym roku zaplanowaliśmy objęcie wsparciem **104 osoby**, z czego 92 osoby to beneficjenci ostateczni, zaś 12 osób to dzieci niepełnosprawne ze środowiska. Z ogólnej grupy osób biorących udział w projekcie:

- a) **76 osób** to: niepełnosprawni zamieszkujący teren Powiatu w tym uczestnicy: Warsztatów Terapii Zajęciowej w Marianowie i Łomży, Powiatowego Ośrodka Wsparcia dla osób niepełnosprawnych w Kownatach gm. Piątnica, oraz opiekunowie dzieci niepełnosprawnych,
- b) **16 osób** – usamodzielniani wychowankowie rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych,
- c) **12 osób** to dzieci niepełnosprawne.

- zwiększenie aktywności społecznej uczestników projektu.

W ramach projektu każda z grup beneficjentów skorzystała z co najmniej trzech instrumentów aktywnej integracji dostosowanych do jej indywidualnych potrzeb.

Osoby niepełnosprawne mogły liczyć na następujące formy wsparcia:

- poradnictwo specjalistyczne (psychologiczne, zawodowe, prawne),
- pracę socjalną,
- zajęcia rehabilitacyjne,
- szkolenia,
- kursy zawodowe,
- uczestnictwo w grupie samopomocowej,
- współfinansowanie aktywizacji zawodowej polegające na pokryciu części kosztów uczestnictwa osób niepełnosprawnych z Warsztatów Terapii Zajęciowej w Marianowie i Łomży oraz Ośrodka Wsparcia w Kownatach.

Usamodzielnianym wychowankom rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych proponowaliśmy:

- szkolenia i kursy zawodowe,
- poradnictwo specjalistyczne (psychologiczne, zawodowe, prawne),
- pracę socjalną,
- sfinansowanie części kosztów nauki na poziomie wyższym,
- pokrycie kosztów wynajmu pokoju,
- udzielenie pomocy rzeczowej na usamodzielnienie,
- terapię psychologiczną i psychospołeczną.

W ramach promocji projektu Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży przy współpracy z Instytutem Szkoleń i Analiz Gospodarczych w Warszawie wydaje co kwartał biuletyn informacyjny pn. „Razem ku samodzielności”, w którym poruszane

są kwestie dotyczące m.in. projektu, sytuacji osób niepełnosprawnych, rodzin zastępczych, placówek pomocy

społecznej oraz przemocy w rodzinie. Na łamach publikacji prezentowana jest również twórczość osób niepełnosprawnych. Dotychczas ukazały się trzy numery biuletynu informacyjnego, którego egzemplarze były rozprowadzane w gminach na terenie powiatu łomżyńskiego, także w siedzibie PCPR w Łomży, są też na naszej stronie internetowej www.pcpr.powiatlomzynski.pl. Wszystkie biuletyny są bezpłatne.

W ramach działań o charakterze środowiskowym dnia 23 czerwca

W pikniku wzięło udział ok. 140 osób, w tym: uczestnicy Ośrodka Wsparcia w Kownatach, uczestnicy Warsztatów Terapii Zajęciowej w Marianowie i w Łomży, dzieci niepełnosprawne i ich opiekunowie biorące udział w projekcie w ramach grupy wsparcia oraz dorosłe osoby niepełnosprawne z powiatu łomżyńskiego.

Organizatorami tego przedsięwzięcia było Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży oraz Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Okręgowy w Łomży – Partner projektu – który zapewnił gościom wiele atrakcji.

Spotkanie uświetnił występ zespołu wokalnego „Arka” i pokaz sportowo-taneczny pt. „Gala boksu zawodowego” przygotowane przez Warsztat Terapii Zajęciowej w Marianowie.

Harcerze zorganizowali uczestnikom pikniku ciekawe zabawy i konkursy sprawnościowe m. in. przeciąganie liny, chodzenie na nartach, rzut do tarczy.

W pikniku uczestniczyli również goście przedstawiciele Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu województwa podlaskiego przebywający w powiecie łomżyńskim w ramach II wizyty studyjnej Projektu realizowanego przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku.

W ramach Projektu utworzyliśmy w roku 2008 **Punkt Doradczo-Konsultacyjny** dla mieszkańców powiatu, który mieści się w siedzibie Starostwa

sultacyjnego o możliwość korzystania przez osoby zainteresowane z dwóch stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu.

Od dnia 26 października br. stworzyliśmy także możliwość skorzystania z bezpłatnego poradnictwa psychologicznego i prawnego dla wszystkich chętnych potrzebujących pomocy.

Z porad psychologicznych można skorzystać w poniedziałki od 10.00 – 12.00 i czwartki od 12.30 – 14.30. Prawnik przyjmuje interesantów we wtorki i środy w godzinach od 12.00 do 15.00. Więcej informacji o dyżurach specjalistów w Punkcie można uzyskać pod numerem tel. 086 / 215 69 42 lub osobiście w siedzibie PCPR Łomża, pok. 209.

Mieszkańcy powiatu wykazują coraz większe zainteresowanie konsultacjami. Do tej pory łącznie skorzystało z nich 44 osoby w tym: 23 osoby z poradnictwa prawnego i 21 osób z konsultacji z psychologiem.

W ramach Promocji projektu 23 października 2009r. zorganizowaliśmy dla naszych beneficjentów (usamodzielniających się wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych) konferencję poświęconą ich aktywizacji zawodowej.

Jednym z głównych punktów programu była prezentacja dot. projektu „Razem ku samodzielności...”. Prezentacja miała na celu zapoznanie zgromadzonych gości z głównymi założeniami projektu, które PCPR stara się realizować podczas pracy z beneficjentami.

Dyrektor PUP w Łomży zaprezentował programy adresowane do

2009 r. na terenie Powiatowego Ośrodka Wsparcia w Kownatach odbył się **piknik integracyjny** środowiska osób niepełnosprawnych z terenu powiatu łomżyńskiego.

Powiatowego w Łomży, ul. Szosa Zambrowska 1/27.

Od września br. rozszerzyliśmy działalność Punktu Doradczo-Kon-

osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (m.in. program „Młode Wilki” adresowany dla osób w wieku do 30

lat), a także główne problemy, z jakimi stykają się wychowankowie poszukujący pracy. Problematyka aktywizacji zawodowej, którą podjęliśmy na konferencji była szeroko relacjonowana w mediach.

Rezultaty projektu dotyczące usamodzielniających się wychowanków:

- a) 15 wychowanków uczestniczyło w warsztatach psychospołecznych w Ośrodku Szkoleniowo-Wypoczynkowym „Knieja” w Rajgrodzie, które we współpracy z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Łom-

ży zorganizował Instytut Szkoleń i Analiz Gospodarczych w Warszawie. Podczas warsztatów wychowankowie zdobyli umiejętności w zakresie asertywności i autoprezentacji oraz wiedzę dotyczącą aspektów wchodzenia na rynek pracy;

- b) 8 osób ukończyło kursy zawodowe, w tym:
- 1 wychowanek ukończył kurs spawania stali,
 - 5 osób kurs prawa jazdy kat. „B”,
 - 1 wychowanka kurs pn. „Specjalista ds. kadr i płac”,
 - 1 osoba odbyła szkolenie w zakresie księgowości;
- c) 7 wychowanków otrzymało pomoc na zagospodarowanie - w formie

- rzeczowej na kwotę 18100 zł;
- d) 4 osoby otrzymały pomoc na pokrycie kosztów wynajmu pokoju na łączną kwotę 7380 zł;
- e) 10 wychowankom sfinansowano koszty nauki w 2009 r. w szkołach wyższych i policealnych na łączną kwotę 17290 zł;
- f) 13 osób skorzystało z porad psychologa, prawnika i doradcy zawodowego.

Rezultaty projektu dotyczące osób niepełnosprawnych:

- a) dofinansowanie uczestnictwa 31 osób niepełnosprawnych w Powiatowym Ośrodku Wsparcia w Kownatach w ramach aktywizacji społecznej i zawodowej;
- b) dofinansowanie uczestnictwa 30 osób w Warsztatach Terapii Zajęciowej w Marianowie i Łomży w ramach aktywizacji społecznej i zawodowej;
- c) 45 osób skorzystało z poradnictwa psychologicznego i zawodowego;
- d) 28 osób wzięło udział w zajęciach rehabilitacyjnych w Ośrodku Rehabilitacyjno-Wypoczynkowym „Pensjonat Ptaki” w Balikach, które na

zlecenie PCPR zorganizował Partner projektu - PKPS w Łomży;

- e) 1 uczestnik ukończył specjalistyczny kurs prawa jazdy kat. „B” w Konstancinie – Jeziorna;
- f) 11 osób realizowało kursy, w tym:
- 5 osób odbyło kurs komputerowy
 - 3 osoby kurs księgowości
 - 1 osoba kurs prawa jazdy kat „B + E”
 - 1 osoba kurs stylizacji paznokci
- g) 24 osobom finansowane było uczestnictwo w stacjonarnych spotkaniach grupy wsparcia (12 rodzicom i 12 dzieciom niepełnosprawnym), które odbywają się cyklicznie w sali kon-

ferencyjnej Starostwa Powiatowego w Łomży.

- h) 24 osoby z grupy wsparcia uczestniczyły w szkoleniu w „Pensjonacie Ptaki” w Balikach dotyczącym kształtowania właściwych postaw

wobec dzieci niepełnosprawnych oraz komunikacji interpersonalnej.

- i) w dniach 6 – 8 listopada 2009r. odbyło się szkolenie wyjazdowe dla Grupy Wsparcia pn. „Rola i znacze-

nie wspólnej zabawy w procesie rozwoju dzieci”. Miejszem 3-dniowego spotkania był położony nad jeziorem hotel „Anek” w Mrągowie.

Realizatorem szkolenia był – we współpracy z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży – Instytut Szkoleń i Analiz Gospodarczych w Warszawie.

Zasadniczym celem wyjazdu grupy do Mrągowa było m.in. zapoznanie rodziców z potrzebami rozwojowymi dzieci niepełnosprawnych w wieku

wczesnoszkolnym i szkolnym. Uczestnicy zapoznali się z rolą zabawy w życiu dziecka, jej formami, znaczeniem i zasadami uczestnictwa rodzica w zabawie, a także rozwijaniu umiejętności prowadzenia, organizowania i inicjowania zabaw sprzyjających wspieraniu rozwoju dziecka.

Projekt został opracowany i jest realizowany przez pracowników Po-

wiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży, którzy na przestrzeni ostatnich lat uczestniczyli - zdobywając wiedzę - w licznych szkoleniach z zakresu pozyskiwania środków z EFS.

Osiągnięte rezultaty nie byłyby możliwe do osiągnięcia bez pomocy specjalistów (psychologów, prawników, doradców zawodowych, specjalistów z Instytutu Szkoleń i Analiz

Gospodarczych w Warszawie, naszych partnerów tzn. PKPS w Łomży i WTZ w Marianowie).

Dzięki wsparciu Starosty Łomżyńskiego i Skarbnika Powiatu PCPR w Łomży mogło zachować ciągłość realizacji projektu na przestrzeni 2009 roku.

Edward Jarota
Dyrektor PCPR w Łomży

Profesjonalny PCPR - słowo od Prezesa Instytutu Szkoleń i Analiz Gospodarczych Sp. z o.o.

Spółeczeństwo, w którym byłoby miejsce tylko dla osób w pełni sprawnych, całkowicie samodzielnych i niezależnych, nie byłoby społeczeństwem godnym człowieka. Dyskryminacja według kryterium sprawności jest nie mniej haniebna niż dyskryminacja z powodu rasy, płci, czy religii.

Jan Paweł II

W cywilizowanym społeczeństwie występują - osoby niepełnosprawne, osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, osoby niezaradne, ale też w cywilizowanym społeczeństwie występują - właściwe instytucje, których profesjonalizm decyduje - jak będzie wyglądała polityka społeczna.

Do tej pory praktycznie biorąc - ze środków unijnych korzystały największe metropolie w Polsce - Kraków, Poznań, Warszawa. Dzisiaj na przykładzie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzi-

nie w Łomży widzimy profesjonalizm i zaangażowanie Starosty Krzysztofa Kozickiego, Dyrektora PCPR Edwarda Jaroty, kierownika projektu Izabeli Grochowskiej, pracowników projektu, dzięki którym wykładowcy Instytutu nie pracują tylko dla Poznania, Łodzi czy Warszawy, ale również dla Łomży, gdzie odbiorcami końcowymi są Ci najbardziej potrzebujący.

Cieszymy się, że wspólnie możemy się pochylić nad tymi najbardziej potrzebującymi.

*Tylko życie poświęcone innym,
warte jest przeżycia*
Albert Einstein

*Szczęście jest zawsze tam,
gdzie człowiek je widzi*
Henryk Sienkiewicz

Andrzej Grodzki
Prezes Instytut Szkoleń i Analiz
Gospodarczych Sp. z o.o.

*Radosnych i spokojnych, pełnych ciepła i nadziei
Świąt Bożego Narodzenia, wszelkiej pomyślności,
osiągnięcia sukcesów, cierpliwości
i wytrwałości w realizacji planów
oraz dalszej owocnej współpracy
w nadchodzącym Nowym 2010 Roku*

życzy

Prezes Instytutu
Andrzej Grodzki
wraz z zespołem

Rola i znaczenie zabawy w procesie rozwoju dzieci

Dziecko nie bawi się dlatego, że jest dzieckiem, ono bawi się dlatego, by stać się dorosłym.

Lew S. Wygotski

Kiedy podczas swojej pracy pytam dzieci w co najchętniej się bawią, odpowiadają mi, że najchętniej grają w różne gry komputerowe... Takie odpowiedzi przeważają. Zdarza się jednak - zwłaszcza u młodszych dzieci, że opowiadają o swoich zabawach z kolegami, najczęściej są to zabawy w berka, chowanego lub jazda rowerem. Rzadko natomiast mówią mi o swoich zabawach z rodzicami... Zapytane o to, odpowiadają niemalże jednoznacznie, że rodzice nie mają czasu.

A czyż to nie rodzic powinien być najlepszym przewodnikiem w wymyślaniu ciekawych i pożytecznych zabaw dla swoich dzieci? Bawiąc się ze swoimi dziećmi, dajemy im to, co w wychowaniu najważniejsze - obecność, troskę, zainteresowanie. Przy okazji odkrywamy dziecko w nas samych, wracając do beztroskich czasów własnego dzieciństwa. Warto również pamiętać, że wspólna zabawa jest znacznie tańszym, prostszym i przyjemniejszym sposobem na stworzenie dziecku szerszych perspektyw rozwoju niż wszelkie dodatkowe zajęcia „pozalekcyjne” lub kolejna gra komputerowa.

Zadaniem rodziców powinna być taka organizacja otoczenia, aby wpływało ono na dziecko w odpowiedni sposób i pobudzało je do aktywności. Jednym z najważniejszych przejawów aktywności dziecka jest zabawa. Przynosi ona dziecku wiele korzyści rozwojowych. Dzięki zaangażowaniu w zabawę, dziecko kształci swoje zmysły, doskonali sprawność ruchową, wzbogaca wiedzę o innych osobach i o świecie, poznaje samego siebie, swoje mocne i słabe strony. Bardzo często inspiracją do zabaw dziecięcych są zachowania dorosłych. Dziecko, aby poznawać świat, posługiwać się przedmiotami, ba-

dać otoczenie, doświadczać różnych zdarzeń, działać w otaczającej przestrzeni - potrzebuje osób dorosłych (rodziców i opiekunów). Kiedy informuję rodziców o jakimś kłopotliwym zachowaniu ich dziecka i mówię im, że zauważyłam to w trakcie zabawy - nie wierzą, zaprzeczają, twierdzą że oni się tak nie zachowują, że to niemożliwe, by ich dziecko itp. Faktem jest jednak to, że dzieci są niesamowitym lustrem, w którym odbijają się nasze wzorki i zachowania. Dzięki naśladowaniu zaobserwowanych sytuacji dziecko uczy się informowania innych o sobie. W zabawie dziecko zaspokaja potrzebę swobodnego poruszania się, a podczas kreatywnych zabaw rozwija własne wyobrażenia, pomysły, fantazjuje.

Poprzez zabawę dzieci przeżywają rzeczywistość w bezpieczny dla nich sposób, mają możliwość ćwiczenia wielu umiejętności i wypróbowywania mnóstwa możliwości. W wyniku próbowania, eksperymentowania, badania i porównywania, dziecko osiąga wiedzę, wiadomości, pojmuje związki. W zabawach z dorosłymi dzieci mogą uczyć się akceptowalnych społecznie sposobów zachowania się. Wraz z rozwojem dzieci zmienia się charakter zabaw, stają się one bardziej złożone i różnorodne.

Bardzo ważna jest także sfera emocjonalna wyrażana w każdej zabawie. Dzieci bawiąc się przejawiają wiele różnorodnych, często bardzo silnych emocji, nie zawsze są to emocje, które najczęściej kojarzą się ze słowem „zabawa” (radość, wesołość). Często bawiąc się stwarzają sytuacje wywołujące strach, niebezpieczeństwo, robią to po to, aby znaleźć się między dwiema skrajnymi sytuacjami, by odnaleźć równowagę i zapanować nad sytuacją - jednocześnie realną i na niby. Zabawa daje dziecku możliwość całkowitego wyrażenia siebie, wypowiedzenia swoich uczuć, pragnień, dążeń.

Okres szkolny jest dla dzieci dość trudnym okresem rozwojowym, dzieci mogą wtedy doświadczać porażek, od-

rzucenia - to wszystko może mieć wpływ na obniżenie się poczucia własnej wartości. Wówczas zabawa, służy rozładowaniu napięcia, odprężeniu, rekreacji i rozrywce. Przyjmuje więc postać gier, sportów, kolekcjonowania, oglądania filmów, słuchania radia, zajęć plastycznych, muzycznych czy literackich.

Zabawa jest ogromnie ważna dla dzieci niepełnosprawnych. Powin-

na zapewnić im ćwiczenie umiejętności niezbędnych w praktycznym życiu, przybliżyć społeczne wartości, rozwijać aktywność twórczą i artystyczną. Dzieci niepełnosprawne ze względu na opóźnienia w rozwoju i szereg problemów powinny mieć dostarczane potrzebne dla ich niepełnosprawności bodźce, wrażenia oraz korzystne warunki psychologiczne. Wszystko to może im zapewnić odpowiednio dobrana zabawa. Dzieci niepełnosprawne umysłowo dzięki zabawie są stymulowane do działania oraz uczą mechanizmów podstawowych życio-

Zabawy integracyjne
w Mrągowie
prowadzone przez
J. Kaczyńską
zorganizowane przez
PCPR w Łomży
przy współpracy z
Instytutem Szkoleń
i Analiz Gospodarczych

wych zachowań. Uczestnicząc czynnie w różnorodnych zabawach odbiór rzeczywistości staje się dla nich bardziej zrozumiały.

Wiek zabawy jest wiekiem przejściowym, dorosły musi więc tak zorganizować dziecku warunki do zabawy, aby w pełni wykorzystać tkwiące w nim możliwości, by rozwinąć postawy twórcze. Dziecko powinno zakończyć wiek zabawy dorosłejsze, bogatsze o kolejne doświadczenia, jednocześnie powinno umieć się bawić. Zdarza się, że dzieci pozostają w świecie zabawy, odcinają się od świata realnego, szukają w zabawie schronienia przed zbyt trudnymi zadaniami stawianymi przez otoczenie. Zabawa nie powinna więc u zdrowego dziecka być ucieczką od realnego świata, ale sposobem działania do tego świata prowadzącym.

Justyna Kaczyńska

psycholog, mama 5 miesięcznej Leny
trener Instytutu Szkoleń i Analiz Gospodarczych

Grupa Wsparcia spotkanie podsumowujące

W dniu 3 grudnia 2009 r. w ramach realizowanego przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży projektu „Razem ku samodzielności – Integracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki odbyło się ostatnie już – podsumowujące ten rok – spotkanie Grupy Wsparcia, którą tworzą rodzice wychowujący dzieci niepełnosprawne. Spotkanie, które miało miejsce w sali konferencyjnej Starostwa Powiatowego w Łomży, zaszczylił swoją obecnością Starosta Łomżyński - Krzysztof Kozicki.

Na wstępie Dyrektor PCPR Edward Jarota powitał beneficjentów projektu i uroczystie wręczył im zaświadczenia uczestnictwa w szkoleniu z zakresu „Rola i znaczenie wspólnej zabawy w procesie rozwoju dzieci”, które odbyło się w Mrągowie w dniach 6 – 8 listopada 2009 r.

W spotkaniu wzięło udział 11 opiekunów i 11 dzieci niepełnospraw-

nych. Część oficjalną zakończyły wspólne zabawy integracyjne, które poprowadził animator Tomasz Niezgorski.

Dyrektor i pracownicy PCPR wspólnie z opiekunami dzieci niepełnosprawnych omówili rezultaty dotychczasowych spotkań. Podzielili się także swoimi odczuciami i spostrzeżeniami z przeprowadzonych spotkań i szkoleń. Uczestnicy z optymizmem przyjęli zaproszenie do uczestnictwa w projekcie w przyszłym roku oraz wyrazili chęć dalszej współpracy, zasugerowali swoje oczekiwania i potrzeby. Zgłosili również kwestie związane z pomocą ich podopiecznym w tym szczególnie w zakresie rehabilitacji.

Na zakończenie Dyrektor PCPR zaprosił obecnych na Konferencję podsumowującą projekt „Razem ku samodzielności...”, która odbyła się 15 grudnia br. w sali konferencyjnej Starostwa Powiatowego w Łomży.

*Tekst: Izabella Grochowska
Zdjęcie: Mariusz Kozikowski*

Konferencja poświęcona „Aktywizacji zawodowej usamodzielniających się wychowanków”

W dniu 23 października 2009 r. w sali konferencyjnej Starostwa Powiatowego w Łomży odbyła się konferencja poświęcona „Aktywizacji zawodowej usamodzielniających się wychowanków” realizowana w ramach projektu „Razem ku samodzielności – Integracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym” przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży.

dla osób w wieku do 30 lat), a także główne problemy z jakimi stykają się wychowankowie poszukujący pracy.

Prorektor Państwowej Wyższej Szkoły Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży dr Krystyna Leszczewska przedstawiła kierunki kształcenia na

Konferencję prowadził Dyrektor PCPR w Łomży Edward Jarota, który otworzył spotkanie, przywitał zaproszonych gości oraz przedstawił program konferencji.

Wśród przybyłych gości byli m.in.: Starosta Łomżyński – Krzysztof Kozicki, Dyrektor Powiatowego Urzędu Pracy w Łomży – Mieczysław Bieniek, Prorektor Państwowej Wyższej Szkoły Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży – Krystyna Leszczewska, Prezes Instytutu Szkoleń i Analiz Gospodarczych w Warszawie – Andrzej Grodzki, a także kierownicy i pracownicy socjalni ośrodków pomocy społecznej z powiatu łomżyńskiego oraz wychowankowie rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych - główni adresaci konferencji.

Jednym z głównych punktów programu była prezentacja multimedialna dot. projektu „Razem ku samodzielno-

ści...”, którą poprowadziła Ewa Elster – kierownik projektu. Prezentacja miała na celu zapoznanie zgromadzonych gości z głównymi założeniami projektu, które PCPR stara się realizować podczas pracy z beneficjentami oraz wskazanie instrumentów aktywnej integracji z jakich mogą oni skorzystać. Przedstawiono także dotychczasowe rezultaty z realizacji projektu.

Pan Mieczysław Bieniek – Dyrektor PUP w Łomży zaprezentował programy adresowane do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (m.in. program „Młode Wilki” adresowany

uczelnii (informatyka, automatyka i robotyka, zarządzanie, kosmetologia, pielęgniarstwo, technologia żywności oraz wychowanie fizyczne). W swoim wystąpieniu Pani Prorektor przybliżyła zgromadzonym historię powstawania uczelni oraz omówiła współpracę PWSliP z uczelniami wyższymi z krajów Unii Europejskiej.

Starosta Łomżyński – Krzysztof Kozicki w swoim wystąpieniu poinformował zgromadzonych o 12 projektach unijnych jakie realizuje Powiat Łomżyński. Sporo uwagi poświęcił proble-

projekt „Razem ku samodzielności...”
– realizowany przez PCPR w Łomży.

Po konferencji wszyscy goście mieli możliwość obejrzenia oraz zakupu prac wykonanych przez uczestników Warsztatu Terapii Zajęciowej w Marianowie.

Uczestnikom konferencji wręczono również gadżety projektowe mające na celu promocję działań jakimi zajmuje się Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży.

Tekst: Ewa Elster

Zdjęcia: Mariusz Kozikowski

matyce ekonomii społecznej oraz działaniom zapobiegającym wykluczeniu społecznemu, czego przykładem jest

Dzieci niepełnosprawne i ich opiekunowie na szkoleniu w Mrągowie

W dniach 6 – 8 listopada 2009r. odbyło się szkolenie wyjazdowe dla Grupy Wsparcia pn. „Rola i znaczenie wspólnej zabawy w procesie rozwoju dzieci”. Miejszem 3-dniowego spotkania był położony nad jeziorem hotel „Anek” w Mrągowie.

Grupa Wsparcia rodziców wychowujących dzieci niepełnosprawne powstała z inicjatywy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży w ramach realizacji projektu „Razem ku samodzielności – Integracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Zasadniczym celem wyjazdu grupy do Mrągowa było zapoznanie rodziców z potrzebami rozwojowymi dzieci niepełnosprawnych w wieku wczesnoszkolnym i szkolnym. Uczestnicy zapoznali się z rolą zabawy w życiu dziecka, jej formami, znaczeniem i zasadami uczestnictwa rodzica w zabawie, a także rozwijaniu jego umiejętności prowadzenia, organizowania i inicjowania zabaw sprzyjających wspieraniu rozwoju dziecka.

Trenerem i wykładowcą grupy była Pani Justyna Kaczyńska – doświadczony psycholog i terapeuta, specjalista pracy z dziećmi niepełnosprawnymi, która zaproponowała autorski program szkoleniowy.

Szeroki zakres programowy szkolenia zawierał m.in.:

- „Zobacz, jak się bawię” - aktywność

proponowana przez dziecko, włączanie się do tej aktywności opiekuna, obserwowanie zachowania dziecka, modyfikowanie zabawy przez wprowadzenie zmiany – rodzic jako towarzysz zabawy.

- „Ja w grupie” – zabawy integracyjne z dziećmi – rodzic jako jeden z uczestników, wsparcie dla swojego dziecka

w zabawie (ruchem, gestem, słowem, działaniem).

- „Czuje się bezpiecznie, bo jesteś blisko” – zabawy oparte o kontakt z ciałem na podstawie m.in. metody Weroniki Sherbourne.
- „To ja, właśnie ja” – odkrywanie własnego wizerunku, samoświadomość, samodzielność, tożsamość – rodzic jako partner zabawy.

- „Doskonałą zmysły, odkrywam świat, obserwuję, doświadczam” – przykłady zabaw edukacyjnych - rodzic jako towarzysz zabawy samodzielnej, partner zabawy, wsparcie dla dziecka.
- „Razem tworzymy” – zabawy wyzwalające ekspresję twórczą (plastyczną, muzyczną, ruchową) – rodzic jako towarzysz zabawy samodzielnej, partner zabawy i wsparcie.

- „Uczę się współpracować” – zabawy z regułami, nauka cierpliwości i czekania na swoją kolej, rozumienie reguł, przeżywanie sukcesów i porażek – rodzic jako partner zabawy i wsparcie dziecka.

Realizatorem szkolenia był - działający na zlecenie PCPR w Łomży - Instytut Szkoleń i Analiz Gospodarczych w Warszawie, który zapewnił uczestnikom mnóstwo różnorodnych atrakcji. Pierwszego

dnia pobytu grupę ucieszyła obecność kucyka, na którym każde dziecko mogło posiedzieć, przejechać się oraz zrobić sobie zdjęcie. Równie wielką atrakcją była

3-godzinna wizyta w bogato wyposażonym Aquaparku w Mikołajkach. Zarówno obecność kucyka jak i wizyta na basenie była częścią terapii rekreacyjno - rehabilitacyjnej skierowanej do dzieci niepełnosprawnych.

Drugiego dnia szkolenia Grupę Wsparcia odwiedzili pracownicy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży, którzy stwierdzili, że warsztaty przeprowadzane są zgodnie z założeniami, a uczestnikom – zapewnione zostały bardzo dobre warunki pobytu. Zarówno opiekunowie jak i dzieci wyrazili chęć wzięcia udziału w kolejnych spotkaniach i szkoleniach.

*Tekst: Urszula Szlichta
Zdjęcia: Mariusz Kozikowski*

Dziecko zaniedbane

Zaniedbywanie często przejawia się w stosowaniu przemocy emocjonalnej przez opiekunów, która powoduje znaczne obniżenie możliwości prawidłowego rozwoju dziecka, w tym niskie poczucie własnej wartości, stany nerwicowe i lękowe, zaburzenia osobowości.

Bycie z dzieckiem wymaga świadomej obecności rodzica w życiu dziecka. Jest to nic innego, jak poznawanie dziecka poprzez patrzenie, słuchanie, kontakt fizyczny i emocjonalny, odpowiadanie na pytania dziecka i wspólne poszukiwanie odpowiedzi.

W taki sposób rodzice uczą się, że dziecko jest odrębną osobą, **jedyną** w swojej niepowtarzalności. Rodzice powinni uczyć się zaspokajać potrzeby dziecka oraz dostrzegać i akceptować jego indywidualność. Tak samo, jak dziecko rozwija się stopniowo – raczkuje, stawia pierwsze kroki, potem samodzielnie jeździ na rowerze – podobnie rodzice „wzrastają” wspólnie z dziećmi i umacniają się w byciu matką, ojcem.

Ważne jest „podążanie za dzieckiem”, stwarzanie warunków odpowiednich dla jego indywidualnego rozwoju, a tym samym zezwalanie na rozwijanie potencjału życiowego dziecka, nieraz odmiennego od oczekiwań rodziców.

Dziecko ma prawo stać się tym, kim stać się może, choćby to było bardzo różne od wyobrażeń rodziców albo od przedstawionych mu przez rodziców wzorców.

Rodzice doskonałą umiejętność koncentrowania się na potrzebach dzie-

cka adekwatnych do jego wieku życia. Dostarczają ciepła i miłości płynącej z bliskości kontaktu fizycznego z dzieckiem, potrafią się wspólnie bawić i żartować, spontanicznie wyrażają swoje uczucia radości, czy smutku. Poznając dziecko potrafią spojrzeć na świat jego oczyma, są zdolni do współodczuwania i stanowią dla niego rodzaj emocjonalnego zwierciadła.

Niestety, nie wszyscy rodzice w wystarczającym stopniu są w stanie stworzyć odpowiednie warunki do rozwoju dziecka. Zdarza się, że zaniedbują swoje dzieci. Zaniedbywanie to niezaspokajanie podstawowych potrzeb dziecka zarówno fizycznych, jak i psychicznych. Do tej kategorii należy niewłaściwe odżywianie, ubieranie, niedostateczna ochrona zdrowia, brak właściwej edukacji, niewystarczająca opieka i narażanie dziecka na niebezpieczeństwo, niezaspokajanie poczucia bezpieczeństwa, a także potrzeby doznawania miłości i opieki, stabilizacji i przynależności rodzinnej. Zaniedbywanie często przejawia się w stosowaniu przemocy emocjonalnej przez opiekunów, która powoduje znaczne obniżenie możliwości prawidłowego rozwoju dziecka, w tym niskie poczucie własnej wartości, stany nerwicowe i lękowe, zaburzenia osobowości. Do kategorii tego typu zachowań zaliczyć można m.in. straszenie dziecka, groźby, szantaż, wyzwiska, jak

też emocjonalne odrzucenie, nadmierne wymagania nieadekwatne do wieku i możliwości psychofizycznych dziecka, a także wikłanie dziecka w przewlekłe i długotrwałe konflikty rodziców.

Dzieci zaniedbywane posiadają utrwalony negatywny obraz własnej osoby i niską samoocenę ukształtowaną przez rodziców, czy opiekunów. Uczą się, że ich potrzeby – fizyczne i psychiczne – nie są ważne, bo są zaspokajane w minimalnym stopniu. Wierzą w to, co słyszą o sobie w domu rodzinnym, że: „nic nie potrafią, do niczego się nie nadają, są głupie i nic nie warte...”. Wierzą, że nie zasługują na miłość, skoro najważniejsze dla nich na świecie osoby, rodzice, tak je traktują. Myśli i uczucia ich są przepełnione poczuciem winy, wstydu, bezradności i braku własnej wartości. Czasami pojawia się u nich wszechogarniający smutek, dominuje lęk i strach, rzadkie przeżywanie radości, czy innych przyjemnych uczuć, co z kolei napędza negatywne myśli na swój temat i otaczającej rzeczywistości. W ten sposób tworzy się „błędne koło” wyrażające się w dodatnim sprzężeniu zwrotnym między negatywnymi myślami, a przeżywaniem negatywnych stanów emocjonalnych przez dziecko. Dziecko, zależne od osób dorosłych, nie jest w stanie samodzielnie przerwać „błędneho koła” bez pomocy innych osób dorosłych. Dziecko zaniedbywane, kiedy stanie się osobą dorosłą – często rodzicem, potencjalnie również może zaniedbywać swoje dzieci. Stąd, niezbędne jest rozpoznawanie dzieci zaniedbywanych, szybkie reagowanie i tworzenie systemu pomocy.

Małgorzata Szulik

psycholog, trenerka Polskiego Towarzystwa Psychologicznego, pracownik Fundacji Dzieci Niczyje

trener Instytutu Szkoleń i Analiz Gospodarczych

Małgorzata Szulik na warsztatach szkoleniowych pt. „Przemoc domowa – praca socjalna z rodziną dotkniętą przemocą” w Poznaniu

Sztuka osób niepełnosprawnych

Warsztaty Terapii Zajęciowej w Marianowie

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

**POWIATOWE CENTRUM
POMOCY RODZINIE
W ŁOMŻY**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Biuletyn Informacyjny „Razem ku samodzielności” powstał w ramach realizacji projektu

**„RAZEM KU SAMODZIELNOŚCI – INTEGRACJA SPOŁECZNA I ZAWODOWA
OSÓB ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM”**

współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego,
Priorytet VII Promocja integracji społecznej, Działanie 7.1. Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji,
Poddziałanie 7.1.2. Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji
przez powiatowe centra pomocy rodzinie,
Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013

BIULETYN INFORMACYJNY „Razem ku samodzielności”

*Instytut
Szkoleń
i Analiz
Gospodarczych*

Biuletyn został wydany przez **Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży**,
ul. Szosa Zambrowska 1/27, pok. 209, 18-400 Łomża, tel. 086 215 69 42,
e-mail: pcprlomza@wp.pl, www.pcpr.powiatlomzynski.pl
przy współpracy z **Instytutem Szkoleń i Analiz Gospodarczych Sp. z o.o.** z siedzibą
w Warszawie, 03-846 Warszawa, ul. Stanisława Augusta 73/4, tel. 022 / 460 16 89,
e-mail: instytut@instytutsiag.pl, www.instytutsiag.pl

Redakcja i teksty: Edward Jarota, Izabella Grochowska, Mirosława Kątna, Andrzej Grodzki,
Ewa Elster, Danuta Kowalczyk, Beata Glinka, Urszula Szlichta, Wioleta Karczewska

Zdjęcia: Radosław Dąbrowski, Mariusz Kozikowski, Paweł Sakowski, Michał Bednarczyk

Skład i grafika: Paweł Sakowski

Nakład: 2.000 egz.

BIULETYN INFORMACYJNY

"Razem ku samodzielności"

POWIATOWE CENTRUM
POMOCY RODZINIE
W ŁOMŻY
Realizator Projektu

Fot. Radosław Dąbrowski

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

POWIATOWE CENTRUM
POMOCY RODZINIE
W ŁOMŻY

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

„Razem ku samodzielności – Integracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym”
Projekt systemowy współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego